

Ευρώ ή Δραχμή;

(Ομιλία στην εκδήλωση του ΕΒΕΑ)

Γιάννος Παπαντωνίου

Αθήνα, 13 Ιουνίου 2012

Ευρώ ή δραχμή; Το θέμα έχει εξαντληθεί. Αν η αλλαγή των όρων του Μνημονίου επιδιωχθεί με σύγκρουση και όχι με διαπραγμάτευση, θα ανασταλεί η εφαρμογή της δανειακής σύμβασης. Δεν θα υπάρξει ανοχή για μονομερείς ενέργειες διότι δημιουργούν επικίνδυνο προηγούμενο. Οι χώρες της ευρωζώνης συνδέονται με συμφωνίες και συμβάσεις που περιλαμβάνουν αμοιβαίες δεσμεύσεις. Αθέτηση των δεσμεύσεων γκρεμίζει το θεσμικό υπόβαθρο της νομισματικής ένωσης, δημιουργώντας κίνητρο για ανεύθυνες πολιτικές δυνάμεις σε άλλες χώρες-μέλη να πράξουν το ίδιο. Μια τέτοια εξέλιξη θα ανέτρεπε κεκτημένα και πολιτικές σηματοδοτώντας τη διάλυση της ευρωζώνης.

Αν η Ελλάδα προχωρήσει σε μονομερείς ενέργειες – που εκτείνονται από την κατάργηση μνημονιακών νόμων μέχρι την καταγγελία της δανειακής σύμβασης – η ευρωζώνη θα απαντήσει με αναστολή της εκταμίευσης των δόσεων του δανείου. Θα υπάρξει αδυναμία εκπλήρωσης βασικών υποχρεώσεων του δημοσίου, όπως η καταβολή μισθών και συντάξεων. Η παύση των πληρωμών τόκων θα οδηγήσει στην πτώχευση και στην πιστωτική ασφυξία. Η αδυναμία χρηματοδότησης των εισαγωγών θα προκαλέσει μεγάλες ελλείψεις σε καύσιμα, τρόφιμα και φάρμακα. Η κρίση εμπιστοσύνης σχετικά με τη παραμονή της χώρας στην ευρωζώνη θα οδηγήσει σε μαζικότερη εκροή καταθέσεων, κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος και, στη συνέχεια, της ίδιας της πραγματικής οικονομίας. Το επόμενο βήμα θα είναι η αναγκαστική έξοδος από το ευρώ.

Δραματική μείωση των εισοδημάτων, που θα επιταχυνθεί από τη μεγάλη υποτίμηση του νέου νομίσματος και την εκτίναξη του πληθωρισμού, είναι η συνέπεια της επιστροφής στη δραχμή.

Εξάλλου, τα οφέλη στο πεδίο της ανταγωνιστικότητας είναι πολύ περιορισμένα λόγω της μικρής εξαγωγικής βάσης της χώρας. Επιπλέον, θα εξανεμιστούν σε ένα φαύλο κύκλο υποτιμήσεων και αυξανόμενων επιτοκίων. Χωρίς την πειθαρχία που επιβάλλει η συμμετοχή σε μια νομισματική ένωση, η οικονομική πολιτική θα εστιαστεί στην εκτύπωση νέου χρήματος και στη διαχείριση επιτοκίων και υποτιμήσεων. Η ελληνική οικονομία θα επιστρέψει στο παρελθόν. Και ο ελληνικός λαός θα καταδικαστεί σε μακρόχρονη στασιμότητα και υψηλά επίπεδα ανεργίας.

Η αποτροπή του ‘αιφνίδιου θανάτου’ της οικονομίας που θα προκαλέσει η σύγκρουση με την ευρωζώνη επιβάλλει την επαναδιαπραγμάτευση του Μνημονίου.

Αν η Ελλάδα προβάλλει πειστικά επιχειρήματα, οι νέοι πολιτικοί συσχετισμοί που διαμορφώνονται στην Ευρώπη μετά τη νίκη των σοσιαλιστών στις γαλλικές προεδρικές εκλογές δημιουργούν σημαντικά περιθώρια για αλλαγές στους όρους της δανειακής σύμβασης σε μια αναπτυξιακή κατεύθυνση.

Όμως, η επίτευξη μιας θετικής συμφωνίας έχει πολλές κρίσιμες προϋποθέσεις: Προέχει ο σχηματισμός ικανής και αποτελεσματικής κυβέρνησης. Τα τελευταία χρόνια σημειώθηκε μια καθίζηση στο επίπεδο διακυβέρνησης της χώρας. Έλλειμμα πολιτικής ηγεσίας και ένα γενικευμένο κλίμα αναξιοκρατίας μετέτρεψαν την Ελλάδα σε ακυβέρνητη πολιτεία. Ο πολίτης αισθάνεται, σήμερα, μόνος και απροστάτευτος απέναντι στα προβλήματα και τους κινδύνους που προκαλούν οι διεθνείς κρίσεις. Λεκτικά σχήματα, όπως 'λεφτά υπάρχουν', υποκαθίστανται από μια σκληρή και επιδεινούμενη πραγματικότητα. Το έλλειμμα ηγεσίας μετασχηματίστηκε σε έλλειμμα ειλικρίνειας.

Η νέα κυβέρνηση πρέπει να πει αλήθειες. Το ξεπέραςμα της κρίσης αποτελεί δύσκολο εγχείρημα και θα απαιτήσει χρόνο. Χρειάζεται συλλογική προσπάθεια, πίστη στο στόχο και δίκαιος επιμερισμός του κόστους. Δεν υπάρχει χώρος για πολιτική εμπάθεια και μισαλλοδοξία, που τον τελευταίο καιρό εκτρέπεται στη βία. Πρέπει να αναζητηθούν συναινετικές λύσεις, ένας ελάχιστος κοινός παρονομαστής. Αν όχι με όλους, τουλάχιστον με τους περισσότερους. Αυτή είναι η μεγαλύτερη πρόκληση που θα αντιμετωπίσει η νέα κυβέρνηση.

Αποτελεί κοινό τόπο ότι η γερμανική συνταγή της λιτότητας απέτυχε. Πρέπει να αντικατασταθεί από μια νέα πολιτική εστιασμένη στην ανάπτυξη. Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι δεν θα χρειαστεί προσπάθεια.

Θεμέλιο της ανάπτυξης είναι η ανταγωνιστικότητα, δηλαδή η ικανότητα να παράγουμε προϊόντα και υπηρεσίες που να ανταποκρίνονται, σε τιμές και ποιότητα, στις απαιτήσεις των αγορών.

Πρέπει, κατά συνέπεια, να αυξήσουμε την παραγωγικότητα και να συγκρατήσουμε το κόστος παραγωγής. Το είχαμε πετύχει, σε σημαντικό βαθμό, στην περίοδο ένταξης στην ευρωζώνη. Ο πληθωρισμός περιορίστηκε δραστικά με παράλληλη αύξηση των πραγματικών εισοδημάτων. Τα δημοσιονομικά ελλείμματα μειώθηκαν. Υλοποιήθηκαν μεγάλες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, ιδιαίτερα στον τομέα των ιδιωτικοποιήσεων. Επιταχύνθηκαν οι επενδύσεις και πραγματοποιήθηκαν μεγάλα έργα υποδομής. Επιτεύχθηκαν υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης σε συνθήκες σταθερότητας.

Όμως, την τελευταία δεκαετία η προσπάθεια σταμάτησε. Επικράτησαν ιδιοτελείς αντιλήψεις και συντεχνιακά συμφέροντα. Επιχειρηματικοί όμιλοι επιδίωξαν να μονοπωλήσουν ορισμένες αγορές. Συντεχνιακές ομάδες αγωνίστηκαν για να διατηρήσουν προνόμια. Η φορολογική συνείδηση έπεσε ακόμα πιο χαμηλά. Το κοινωνικό κράτος μετατράπηκε σε σύστημα ασυδοσίας και σπατάλης.

Ήταν φανερό ότι άνοιξε μια ψαλίδα ανάμεσα στην παραγωγική βάση της οικονομίας – που παρέμενε στάσιμη – και στις απαιτήσεις και τις προσδοκίες της κοινωνίας – που αυξάνονταν με ραγδαίους ρυθμούς.

Το χάσμα αυτό επιχείρησε να κλείσει, με αδέξιο και εσφαλμένο τρόπο, το Μνημόνιο. Έριξε το βάρος σε οριζόντιες μειώσεις εισοδημάτων και αυξήσεις φόρων, αντί να επικεντρωθεί στις μεταρρυθμίσεις των δομών της οικονομίας και του κράτους που θα απελευθέρωναν τις παραγωγικές δυνάμεις της χώρας. Τα ελαττώματα του Μνημονίου επιδεινώθηκαν από τις ανίκανες κυβερνήσεις που ανέλαβαν την εφαρμογή του. Οι μεταρρυθμίσεις ξεχάστηκαν. Τηρήθηκαν, μόνο, οι όροι που αφορούν τη λιτότητα. Το αποτέλεσμα ήταν βαθιά και παρατεταμένη ύφεση, που ανέτρεψε τους στόχους του προγράμματος.

Η επαναδιαπραγμάτευση πρέπει να στοχεύσει στην ανατροπή αυτής της ισορροπίας. Συγκεκριμένα, πρέπει να επιδιωχθεί:

- Επιμήκυνση του χρονοδιαγράμματος για τη μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, ώστε να περιοριστούν οι επιπτώσεις στην ύφεση.
- Δέσμευση για καμία νέα περικοπή εισοδημάτων και κανένα νέο φόρο. Αντίθετα, πρέπει να αρχίσει η μείωση της έμμεσης φορολογίας.
- Μέτρα κοινωνικού χαρακτήρα, ιδιαίτερα για τη στήριξη των ανέργων.
- Ευρωπαϊκό Σχέδιο Μάρσαλ, με επιχορηγήσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων και δάνεια της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, για να τονωθεί η οικονομική δραστηριότητα και να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας. Πρέπει να καταργηθούν γραφειοκρατικές διαδικασίες ώστε η εκταμίευση των πόρων να είναι άμεση και να περιλαμβάνει, πέρα από τη χρηματοδότηση μεγάλων έργων υποδομής, και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Η επίτευξη αυτών των στόχων προϋποθέτει ότι η νέα κυβέρνηση θα υλοποιήσει όλες τις ανειλημμένες δεσμεύσεις της δανειακής σύμβασης για διαρθρωτικές αλλαγές. Ιδιωτικοποιήσεις, άνοιγμα κλειστών αγορών και επαγγελμάτων, ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, εξάλειψη της σπατάλης στο δημόσιο τομέα, είναι τα εργαλεία που χρησιμοποιούν οι επιτυχημένες χώρες για να ανταγωνιστούν στο διεθνή οικονομικό στίβο. Η Ελλάδα, έχοντας χάσει μια δεκαετία μεταρρυθμίσεων, πρέπει να ξαναπάρει τη σκυτάλη και να κινηθεί γρήγορα και δυναμικά. Χρειάζεται ένα σπριντ μεταρρυθμίσεων στο πλαίσιο προγράμματος των πρώτων 100 ημερών.

Το Ευρωπαϊκό Σχέδιο Μάρσαλ προσφέρει μια μοναδική ευκαιρία για τον επαναπροσανατολισμό της αναπτυξιακής μας πολιτικής. Πέρα από τα έργα υποδομής, πρέπει να στηριχθούν τομείς του μέλλοντος, όπως οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας, μεταποιητικοί κλάδοι που ενσωματώνουν

νέες τεχνολογίες. Επιτάχυνση επενδύσεων, ανοικτές αγορές, μικρότερο και αποτελεσματικό κράτος διαμορφώνουν το πλαίσιο δράσης της επόμενης κυβέρνησης.

Αν η Ελλάδα κατορθώσει να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του αναθεωρημένου Μνημονίου, μπορεί να κερδίσει το στοίχημα της εμπιστοσύνης. Να πείσει ότι είναι αποφασισμένη να πετύχει τους στόχους που έχει θέσει. Να γίνει πιο ισχυρή, πιο ανταγωνιστική.

Η εμπιστοσύνη θα ξεκλειδώσει την ανάκαμψη της οικονομίας. Ο φόβος της δραχμής θα υποχωρήσει. Η κατανάλωση θα αρχίσει να ανακτά τα καθιερωμένα επίπεδα. Θα σταματήσουν οι εκροές καταθέσεων. Θα ενισχυθεί το τραπεζικό σύστημα. Οι επενδυτές θα αρχίσουν να επαναξιολογούν δυνατότητες και ευκαιρίες για ανάληψη νέων πρωτοβουλιών. Ο φαύλος κύκλος που βιώνουμε σήμερα θα αρχίσει να μετατρέπεται σε ενάρετο κύκλο. Για να γίνει, όμως, πραγματικότητα, πρέπει να πιστέψουμε σε αυτήν την πολιτική. Όχι να την εφαρμόσουμε επειδή κάποιοι ξένοι την επιβάλλουν. Πρέπει να γίνει δική μας πολιτική.

Γνωρίζω ότι, μετά από τόσες αποτυχίες, οι πολίτες είναι δύσπιστοι. Το μόνο που μπορώ να τους πω είναι: Αυτή η πολιτική, αν εφαρμοστεί με συνέπεια και συναίνεση, θα πετύχει. Η ελληνική οικονομία έχει δυνατότητες. Ο ελληνικός λαός είναι δυναμικός και δημιουργικός. Το απέδειξε στην περίοδο ένταξης στην ΟΝΕ.

Όταν προσπαθούμε με ενότητα και όραμα, πετυχαίνουμε.